

УДК 343.13

Олександр Олександрович ШАПОВАЛОВ,

кандидат юридичних наук,

докторант Національної академії внутрішніх справ

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНА ПОШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Пошук та виявлення злочинів є цілеспрямованою діяльністю оперативних та слідчих підрозділів для встановлення, фіксації фактів, обставин вчинення злочинів та осіб, які причетні до їх вчинення та отримання інформації, що може бути використана як докази у ході досудового слідства. Між тим існує ряд понять, що характеризують пошукову діяльність, які не є синонімами за змістом але близькі за значенням. Окрім того, ці терміни використовуються різними науковими школами та при здійсненні наукових розробок у сфері різних наук (також мають відмінність у теорії кримінального процесу, криміналістики, оперативно – розшукової діяльності), які досліджують процес виявлення злочинів з різних позицій «своїх» наук. Враховуючи зазначене, ґрунтуючись на теоретичних позиціях науковців, ми підтримуємо їх думку щодо відмінності між поняттям «розкриття злочину», «виявлення злочину», «встановлення ознак злочинного діяння», «оперативний пошук ознак злочинів» яка полягає у наступному:

- відмінність діяльності правоохоронних органів щодо розкриття злочинів від діяльності щодо виявлення злочинів полягає у наявності інформації у співробітників правоохоронних органів щодо факту й обставин вчинення злочину та, в окремих випадках, щодо осіб, які його вчинили;

- виявлення злочинів – це діяльність правоохоронних органів на встановлення інформації про злочини, які не були відомі правоохоронним органам та вони не стали надбанням офіційної статистики (даних про зареєстрований злочин);

- розкриття злочинів – проведення заходів щодо встановлення осіб, які вчинили злочин та встановлення причетності таких осіб до його вчинення, в умовах коли вже стало відомо (від потерпілих, за результатами оперативно-розшукової діяльності тощо) про вчинений злочин та про обставини його вчинення;

- встановлення ж ознак злочину – діяльність правоохоронних органів щодо отримання інформації про вчинений злочин від фізичних чи юридичних осіб і відрізняється від виявлення тим, що виявлення злочинів є активною і цілеспрямованою діяльністю щодо встановлення інформації про факти вчинення злочинів.

Оперативний пошук осіб і фактів, що становлять оперативний інтерес, розглядається як самостійна форма оперативно-розшукової

діяльності. Виявлення осіб і фактів, що становлять інтерес для правоохоронних органів – це комплекс цілеспрямованих заходів, здійснюваних з метою виявлення, одержання і накопичення/відомостей, що містять нові, раніше не відомі дані, які мають значення для вирішення задач у боротьбі зі злочинністю. Характерною рисою оперативного пошуку є те, що він повинен здійснюватися як з урахуванням конкретних фактів, вчинених і зареєстрованих злочинів, так і поза залежністю від їх наявності – саме ця обставина підкреслює ініціативність і активність пошуку, обумовлює порядок його проведення. Тобто, основна відмінність оперативного пошуку від виявлення злочинів – це його суб'єкти, що значно звужує його застосування. Здійснюючи розмежування зазначених вище понять можна дійти певних висновків:

- виявлення злочинів – це початковий етап їх розкриття, оскільки без наявності інформації про факт (ознаки) вчиненого злочину він не буде розкритий;

- оперативний пошук є «вужчим» за змістом поняттям ніж виявлення злочину, оскільки здійснюється виключно суб'єктами оперативно-розшукової діяльності і не містить етап перевірки отриманої інформації з точки зору процесуальної «допустимості» як джерела доказів злочинної діяльності;

- одним з елементів виявлення злочинів є встановлення їх ознак – встановлення осіб, предметів і явищ, що представляють інтерес, на основі визначення їх групової приналежності або тотожності за задалегідь відомими властивостями і ознаками), що забезпечується комплексним застосуванням оперативно-розшукових заходів та слідчих (розшукових) дій, що в свою чергу, дає можливість отримувати інформацію, необхідну для порівняння.

Список бібліографічних посилань

1. Анушат Э. Искусство раскрытия преступлений и законы логики. М. : ЛексЭст, 2001. 112 с.
2. Герасимов И. Ф. Проблемы общей теории раскрытия преступлений. *Актуальные проблемы современной криминалистики*. 1980. С. 28–31.
3. Герасимов И. Ф. Выявление преступлений – начальный этап борьбы с преступностью // Проблемы оптимизации первоначального этапа расследования преступлений. Свердловск, 1988. С. 25–32.
4. Кокурин Г. А. Криминалистические и оперативно-розыскные основы поисковой деятельности в процессе раскрытия и расследования преступлений. Екатеринбург : Урал. юрид. ин-т, 1999. 213 с.
5. Петросян В. Г. Криміналістичне та оперативно-розшукове забезпечення виявлення злочинів, вчинених суб'єктами господарювання з ознаками фіктивності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Ірпінь, 2012. 221 с.

Одержано 21.11.2017